

ROTTERDAM VÓÓR DE 19^E EEUW
DE ONTWIKKELING DER STAD
DOOR L. J. C. J. VAN RAVESTEYN ¹⁾

X. HET HUIS EN HET STADSBEELD
IN DE MIDDELEEUWSCHE STAD

WAT voor de ontwikkeling van de stad geldt, is niet minder waar voor die van de woning: wie van het begin iets weten wil, tast in het duister, maar als men aan dit duister eerst wat gewend is geraakt, dan bespeurt men toch allicht eenige vage omtrekken.

Het is wel jammer dat niet eerder en meer algemeen gedaan is, wat b.v. het Bouw- en Woningtoezicht te 's Gravenhage deed in 1917, toen daar bij de verbouwing van een winkelpand aan de Grootemarkt in een der draagmuren de overblijfselen werden aangetroffen van de kapconstructie met aansluitende bouwdeelen van een heel oude bebouwing: deze dienst maakte een opmeting ervan en publiceerde die in het jaarverslag.

Want waar niet alleen de oorspronkelijke burgerbebouwing, maar ook die welke daarvoor in den loop van twee of drie eeuwen achtereenvolgens in de plaats kwam, grondig verdwenen is, mede als gevolg van de branden welke onze steden schier zonder uitzondering periodiek leden, mag men aannemen dat, bij ontbreken van betrouwbare afbeeldingen, alleen uit fragmenten en sporen in het latere bouwwerk eenigermate te reconstrueeren valt wat voorafging. Ook bij het sloopen van wat, oppervlakkig beschouwd, uit cultureel of historisch oogpunt waardeloos schijnt, moet toch rekening gehouden worden met de mogelijkheid, dat onverwachts nog wel eens belangrijke aanwijzingen te voorschijn kunnen komen. Wat niet altijd geschied is. Zoo herinner ik mij, dat jaren geleden bij de verbouwing van een huis te Delfshaven, dat naar het uiterlijk te oordeelen dagteekende uit het begin der 19e eeuw, onder dikke kalklagen mooi gefigureerde z.g.

1) Vervolg van Rotterdamsch Jaarboekje 1930, blz. 1-38.